

журнал № 1 для профтехосвітян

№ 4 (40), квітень 2012

Проф **Тех** Освіта

Лідерам професійно-технічної освіти України

За сприяння Національної академії педагогічних наук України

Робота з учнями, що мають порушення слуху

Проектні технології у навчальному процесі ПТНЗ

Вибір моделі корсетної сукні

**ШКІЛЬНИЙ
СВІТ**
перше
число
ЕКСПЕРТ
у галузі освіти

З Великоднем!

Новела «Момент»

В. К. Винниченка

Методична розробка уроку

Читайте у статті:

■ У роботі представлені види і методи самостійної навчально-пізнавальної та дослідницької діяльності учнів на уроці української літератури, які допомагають урізноманітнити цю діяльність.

■ Результативним є використання протягом уроку наочних, рекомендаційних матеріалів у вигляді опорно-довідкових схем, які навчають учня вчитися, аналізувати, робити висновки й узагальнення. Естетично виконані таблиці, слайди, опорно-довідкові конспекти забезпечують емоційний вплив на учнів, включають у процес запам'ятовування зорову пам'ять.

Тема уроку. «Новела «Момент». Поєднання в ній реалістичного змалювання дійсності й філософського підтексту».

Мета уроку:

• **освітня:**

— ознайомити учнів зі світом прекрасного через творчість одного з найвизначніших письменників України;

— забезпечити знання учнями змісту художнього твору, здатності ідентифікувати героїв, події за авторською характеристикою, назвою твору, фрагментом твору;

— навчити визначати ідеологічну мету твору, розкривати філософський підтекст новели;

• **виховна:**

— створити умови для розвитку особистості, здатної до самоосвіти і самореалізації, розвитку творчих здібностей;

— допомогти учням зрозуміти сенс людського життя, визначити своє місце в ньому, сприяти вихованню патріотизму, людяності, відповідальності, бажання займати активну життєву позицію високодуховного громадянина незалежної держави;

— висловлювати свої судження про актуальність порушених письменником проблем, аргументувати їх прикладами з тексту;

• **розвивальна:**

— сприяти розвитку естетичних смаків та творчих здібностей учнів, розумінню ними специфіки художньої літератури як виду мистецтва;

Валентина ЧИРКІНА,

викладач Вищого професійного училища

№ 27, м. Куп'янськ, Харківська обл.

— розвивати вміння аргументовано передавати власні роздуми, судження про миттєве і вічне, сенс життя, щастя людини; допомогти поглибити вміння працювати з художнім текстом, словниками, опорно-довідковими схемами, копіями текстів і файлів з Інтернет-сайтів; продовжити вдосконалювати вміння учнів самостійно добувати знання за допомогою довідкового інструментарію рекомендаційних матеріалів «Учись учитися», опорно-довідкових схем, презентацій; критично мислити, висловлювати власні думки, обґрунтовані судження, робити самостійно висновки і узагальнення.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань.

Методи проведення:

• **словесні:** розповідь, бесіда, пояснення вчителя, робота з текстом новели, з матеріалами презентації;

• **наочні:** тексти новели, опорні конспекти з теорії літератури, дидактичний інструментарій для організації самостійної роботи учнів (рекомендації «Учись учитися»), ТЗН (мультимедійний проектор), ілюстрації, фотодокументи, презентація «В. Винниченка»;

• **практичні:** робота з художнім текстом шляхом упровадження інтерактивних технологій, виконання творчих завдань різного спрямування.

Обладнання уроку: портрет В. Винниченка, дошка, роздруківка текстів новели «Момент», дидактичні матеріали (опорно-довідкові конспекти, дидактичний інструментарій (рекомендації) щодо організації самостійної роботи «Учись учитися», мультимедійний проектор, презентація «В. Винниченка», схеми з теорії літератури (слайди 16—18)), «Мистецька скарбниця» (малярська спадщина письменника, ілюстрації до новели «Момент» Н. Антоненко, Д. Кустановича).

Міжпредметні зв'язки: історія, етнографія і фольклор рідного краю, художня культура України.

Словник: імпресіонізм, неореалізм, конкордизм, новела.

Ідея людського щастя на Землі проймає всю його творчість від перших оповідань і романів до останніх і досі не надрукованих творів.

Григорій КОСТЮК

*Тільки той щасливий, хто любов'ю сяє,
В світі ж без любові і життя немає.*

Володимир СОСЮРА

Проблемно-пошукове завдання уроку: Чи можна вважати проблеми, порушені В. Винниченком у новелі «Момент», вічними?

Хід уроку

I. Організаційна частина.

Перевірка присутності учнів, створення умов для зовнішньої та внутрішньої (психологічної) готовності учнів до уроку, налаштування їх на співробітництво та партнерство.

II. Оголошення теми та мети.

Мотивація теми уроку. Сфокусувати увагу учнів на епіграфі та проблемно-пошуковому завданні уроку, викликати інтерес до теми, що вивчається, зацікавити учнів і спонукати бажання зануритися в освітній процес уроку та продовжити самостійно здобувати знання з теми.

III. Актуалізація опорних знань учнів та їх мотиваційних резервів (перевірка домашнього завдання).

1. Перегляд і коментар учнівської презентації «В. Винниченко».

Завдання для ерудитів: за файлами презентації зробити усне повідомлення «Літературний портрет В. Винниченка».

2. Експрес-опитування. Учні дають стислу, лаконічну, точну та змістовну відповідь на питання:

1. У чому виявилася непересічність постаті В. Винниченка?

2. З чого складається творчий доробок письменника?

3. Яке оповідання письменника стало першим друкованим твором?

4. Які особливості зображення дійсності у творах письменника?

5. Яке оповідання було літературним дебютом В. Винниченка?

6. Які соціально-психологічні романи написані до еміграції 1920—1921 рр.?

7. Які твори складають другу групу романів, написаних в еміграції?

8. Назвіть драматичні твори В. Винниченка, які були провідними в репертуарі «Молодого театру» Леся Курбаса.

9. Який трактат сам автор назвав «найкращою дитиною свого життя»?

10. Який роман став останнім епічним твором прозаїка?

11. Який новий напрям у літературі утвердив В. Винниченко?

3. Усний виступ представника від групи «ерудитів» «Літературний портрет В. Винниченка».

4. Підсумок учителя.

IV. Сприйняття й осмислення фактичного матеріалу за планом.

Засвоєння теоретичного матеріалу в процесі виконання практичних завдань дослідницького та творчого характерів.

1. Новела «Момент» — це захоплена молитва красі світу, гімн коханняю.

Вступне слово вчителя про відкриття цим твором нового періоду творчості В. Винниченка, про одвічні філософські проблеми буття, любові, щастя, миті як вічності.

2. Теорія літератури.

Співпраця вчителя і учнів за схемами-опорами з теорії літератури: імпресіонізм, неоромантизм, конкордизм, новела.

3. Робота з текстом новели «Момент».

Аналіз твору здійснюється з використанням інтерактивних технологій кооперативного навчання:

- Робота в міні-групах («Аналізуємо твір», «Поміркуйте»).

- Робота в парах («Пошуково-аналітична робота», «Літературне дослідження», «Мистецька скарбниця»).

- «Для допитливих» («Творчі знахідки», «Міжпредметні паралелі», словникова робота).

4. Підсумок роботи.

Коллективне висвітлення проблем, над якими працювали учні, аналізуючи текст новели, відповідь на узагальнюючі питання:

1. Для чого, на вашу думку, на початку твору наголошено, що події, які трапилися з тюремним Шехерезадою, сталися навесні? Які особистісні асоціації і враження викликає у вас ця пора року?

2. Знайдіть у тексті портрет Семена Пустуна. Які портретні деталі, на ваш погляд, спростовують його «пустотливе» прізвище?

3. Знайдіть у тексті цитати, які доводять, що контрабандист Семен кілька разів відраджував головного героя негайно переходити кордон, наражаючи себе на смертельну небезпеку?

4. Витлумачте рядки твору: «Чи треба розуму, аби вбити людину»?

5. Чому спочатку головний герой так легковажно ставиться до смерті?

6. На яку розв'язку налаштовує читача своєрідна заставка твору?

7. Знайдіть у тексті портретні деталі, які підтверджують думку, що головний герой перестає зневажливо ставитися до смерті?

8. Чому тендітно-ніжна юна пані Муся, якій би тільки насолоджуватися життям, свідомо прирікає себе на смертельну небезпеку?

9. Як відреагувала вона на наказ Семена терміново тікати?

10. Як ви тлумачите слова панни, котрі вона попросила коханого написати у випадку її смерті?

11. Як прийняла героїв природа? Про що це свідчить?

12. Який уявний діалог веде людина, яка втікає від переслідувань, зі світом природи? Зачитайте і поясніть.

13. Підтвердьте чи спростуйте думку, що з наближенням кордону герої ставали ріднішими, ближчими одне одному? Чи переступили вони межу у своїх стосунках?

14. Яку роль відіграють описи природи у розгортанні подій в новелі?

15. Чому, на вашу думку, автор залишає героїв наприкінці твору з «осиротілим щастям»? Чому закохані не можуть бути надалі разом, хоч успішно перейшли кордон?

16. Чи вдалою ви вважаєте назву твору і чому?

17. Встановіть міжпредметні паралелі: зіставте новели «Intermezzo», нарис «Хвала життю» М. Коцюбинського, «Момент» В. Винниченка та повість «Пан» Кнута Гамсунга. *(Природа — повноцінний персонаж твору.)*

V. Рефлексія.

Обмін думками, ідеями, що були відкриті учнями під час самостійної роботи та виконання творчих завдань.

1. Відповідь на проблемно-пошукове завдання: «Чи можна вважати проблеми, порушені В. Винниченком у новелі «Момент», вічними?»

- Чи може людина змінити саму себе?
- У чому ви вбачаєте сенс життя?

Від редакції

В авторській методичній розробці уроку охоплено значний обсяг матеріалу, вражає розмаїття методів та прийомів навчальної діяльності, запропонованих автором.

На уроці заплановано також використання мультимедійних презентацій з теми уроку, що, на думку автора, має забезпечити підвищення ефективності навчального процесу та творчого розвитку учнів.

Обмежений обсяг журналу не дозволяє представити всі надані автором матеріали на шпальтах журналу.

У повному обсязі авторська розробка уроку представлена у першому номері Е-версії журналу «Профтехосвіта» (<http://shop.osvitaua.com>).

- Як розуміли щастя головні герої твору?
- Як ви розумієте щастя?
- Чи погоджуєтеся ви з твердженням, що щастя — це мить?
- Які думки і почуття викликала у вас новела?
- Чому, на ваш погляд, В. Винниченко назвав свій твір «Момент»?
- Доведіть або спростуйте думку про те, що проблеми, порушені письменником у новелі, є вічними?

2. Застосувати метод «Мікрофон» — продовжити речення: «Прочитавши новелу, я відчув..., я зрозумів..., я переконався..., я подумав..., я дійшов висновку..., я змушений був замислитися..., я був вражений...»

3. Після прочитання та аналізу твору **поміркуйте**, які асоціації викликали у вас слова «життя», «щастя»? Складіть асоціативну та креативну схеми.

4. Доведіть або спростуйте думку про те, що проблеми, порушені письменником у новелі, є вічними?

(Висновки і узагальнення учні записують у зошити.)

VI. Закріплення.

Структурування вивченого матеріалу з метою формування цілісної системи особистісних знань: визначте тему та головну думку твору.

VII. Підсумок уроку.

Заключне слово вчителя.

VIII. Оцінювання навчальних досягнень учнів.

Оцінювання здійснюється відповідно до Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти. Кожен виставлений бал обґрунтовується.

IX. Домашнє завдання.

Для **обов'язкового виконання**: підготувати цитатну характеристику до образу Панни.

Творче завдання: написати твір-роздум «Що таке щастя?».